

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

6/125
Pocztą polowa Nr. 53. 8. marca 1921r.

ODDZIAŁ II.

Ew/6. Nr. 10402/11.

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

Przedkłada się do wiadomości odpis raportu Pełnomocnika Wojskowego i Morskiego w Londynie Nr. 291/tajne z dnia 21. 11. 1921 roku.

Otrzymują: Adjutantura Generalna, M.S. Wojsk. Oddział IIa
i M.S. Zagr.

1 załącznik.

I. ZASTĘPCA SZEFA SZTABU GENER.:

Za zgodność:

K. L I N S K I m.p.

Generał-podporucznik.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 6/125, dnia 11/12 1921r.

zespół. Wydział

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Pełnomocnik Wojskowy i Morski
przy Poselstwie Polskiem
w Londynie.
38, Cadogan Square, S.W.

O d p i s

No. 291/Tajne.

Londyn dnia 22-go Lutego 1921.

D O

Naczelnego Dowództwa W.P.

Oddział II

w Warszawie.

Ustąpienie
Churchill'a z
War Office'u.

Dnia 12-go Lutego Churchill wygłosił w sali Army Council na zebraniu szefów głównych departamentów War Office'u potężne przemówienie, w którym dokonał przeglądu działalności tego ministerstwa od objęcia jego kierownictwa w roku 1918 / załącznik No.1/. Głównie wytyczne tego przemówienia są następujące:

Wydatki Nadzwyczajne na armję były spowodowane specjalnymi zadaniami, nałożonemi na nią przez Najwyższą Radę Międzysojuszniczą; jak: okupacja lewego wybrzeża Renu, Konstantynopola, Palestyny i Mezopotamji przy jednoczesnych zaburzeniach w Indji, Egipcie i Irlandji.

Wkrótce ma być utworzony w zonie Ministerstwa Kolonji specjalny departament dla spraw Średniego Wschodu /Middle East Department/, który przejmie na siebie wydatki, z temi sprawami związane, a które dzisiaj obciążają budżet wojskowy.

Olbrzymie zadanie demobilizacji 4-0 miljonowej armji zostało szczęśliwie dokonane pomimo wielkich trudności i stworzona została nowa powojenna armja, oparta na zasadzie wolnego zaciągu, która ^{jednak} wprowadzie pod względem wewnętrznej spójności, dyscypliny oraz fizycznego wzmoczenia stoi niżej od armji przedwojennej. Baczna uwagę zwraca się na rozwój sportów, które doszły dzisiaj

do wysokiego poziomu doskonałości.

Armja Terytorjalna będzie liczyć pod koniec bieżącego roku finansowego około 100.000 ludzi.

Wszelako względ na zapewnienie odpowiedniej liczebności tej armji uniemożliwił dotychczas stworzenie Rezerwy Armji Regularnej oraz Specjalnej Rezerwy czyli Milicji, a które stanowią czynniki niezbędne przy mobilizacji armji, i bez których obecna armja jest tworem niejednolitym i nieefektywnym.

Dopóki oba rodzaje Rezerw nie będą doprowadzone do przedwojennego stanu, dopóty dalsza redukcja Armji Regularnej, tak pożądana ze względów ekonomicznych, jest niemożliwa. Dzisiejsza Armja Angielska otrzymuje najwyższą gażę, kiedykolwiek w armji wypłacaną.

W ciągu nadchodzącego roku winien być wszędzie zaprowadzony przedwojenny system oszczędnościowy.

Dnia 18-go Lutego został ogłoszony w formie tak zwanego "White Paper" Raport Specjalnej Misji dla Egiptu /Report of the Special Mission to Egypt/, potocznie zwanej Misją Milner'a, a mianowanej w roku 1919 " celem zbadania przyczyn niedawnych zaburzeń w Egipcie oraz poinformowania o istniejącej w tym kraju sytuacji a także o formie Konstytucji, która w ramach Protektoratu mogłaby najskuteczniej przyczynić się do przywrócenia porządku i dobrobytu, do stopniowego rozwoju samorządu i zabezpieczenia interesów cudzoziemskich" / załącznik No.2/.

Skład Misji był następujący: Lord Milner, ówczesny Sekretarz Stanu dla Kolonji, przewodniczący; Sir Rennell Rodd; General Sir John G. Maxwell; Brigadier-General Sir Owen Thomas, m.p.; Sir Cecil J.B. Hurst z Foreign Office'u, i J.A. Spender.

18-go Sierpnia 1920 r., jako wynik rokowań z Egipską Nacjonalistyczną Delegacją pod przewodnictwem Zaghlul Paszy, która wówczas przybyła do Londynu, Misja ogłosiła Memorandum, zalecające zawarcie między Wielką Brytanią i Egiptem Traktatu,

Sprawa
Egipska

przysługującego niepodległość Egiptu, jako Monarchji Konstytucyjnej, wzamian za zapewnienie specjalnych interesów Wielkiej Brytanji w tym kraju oraz udzielenie innym państwom gwarancji, umożliwiających zniesienie Kapitulacji. Protektorat Angielski nad Egiptem miał ustać z dniem zawarcia tego Traktatu.

dykta Raport Milner'a, który datowany jest z dnia 9-go Grudnia 1920 r., dzieli się na 4-ry części:

I. Prace Misji w Egipcie.

II. Tymczasowe Konkluzje, powzięte w Egipcie.

- a/. Przyczyny świeżych zaburzeń i istniejącego niepokoju.
1/. Przed wojną.
2/. Podczas wojny.
3/. Po wojnie.

b/. Ruch nacjonalistyczny i dążenia Egipcjan.

c/. Przyszła polityka.

III. Prace Misji po opuszczeniu Egiptu.

a/. Rokowania z Egipską Delegacją w Londynie.

b/. Memorandum z dnia 18-go Sierpnia 1920r.

c/. Polityka Memorandum.

- 1/. Przedstawicielstwo Egiptu w obcych państwach.
2/. Obrona komunikacji Imperium.
3/. Urzędnicy Angielscy na służbie Egipskiej.
4/. Zabezpieczenie praw cudzoziemców.

d/. Sudan.

e/. Podróż Delegatów Egipskich do Egiptu.

f/. Ostatnie rokowania z delegatami Egipskimi w Londynie.

IV. Konkluzje.

Są one następujące:

zawiera wartościowe konkluzje
Wyraz "Protektorat" /"Himayat" po arabsku/ jest symbolem niewolnictwa dla Egipcjan.

Niezbędna jest przeto radykalna zmiana w stosunku Wielkiej Brytanji do Egiptu, a mianowicie: uznanie niepodległości Egiptu, jako konstytucyjnej Monarchji, posiadającej swe własne przedstawicielstwo.

Rząd Egipski winien być oddany Egipcjanom i winien sam mianować swych dyplomatycznych przedstawicieli zagranicą.

Winno być zawarte zaczepno-odporne przymierze między Wielką Brytanią a Egiptem.

Zywotne interesy Brytyjskie w Egipcie, a zwłaszcza linje komunikacyjne, przechodzące przez Egipt, a łączące Metropolję z Indjami, Australją i Nową Zelandją, muszą być zabezpieczone. Niezbędnem jest przeto utrzymanie odpowiednią siły zbrojnej w Egipcie oraz przestrzeganie, by polityka Egiptu nie krzyżowała się z linją polityki Angielskiej.

Powyższe konkluzje raportu Misji Specjalnej są niezmiernie doniosłe zwłaszcza, gdy się zważy na samą osobistość Lorda Milner'a, który jeszcze przed wojną był najbardziej typowym przedstawicielem skrajnego imperjalizmu i teorii " ludów podwładnych " /Subject Peoples/. Dzisiaj zaś występuje on, jako szermierz idei samostanowienia o sobie narodów i równości ras, zarówno białych jak i kolorowych. Propagowanie tej idei przez takiego człowieka jak Milner oznacza znamienne ewolucję w kolonialnej polityce Angielskiej, powstałą na skutek doświadczeń wielkiej wojny.

Tymczasem jednak wydaje się, jakoby polityka, głoszona przez Lorda Milner'a, napotkała na opozycję ze strony nowego Sekretarza Stanu dla Kolonii Churchill'a, który w dniu 13 Lutego w mowie, wypowiedzianej podczas banketu, wydanego przez "The English-Speaking Union" na cześć Lorda Reading'a, nowego Wice-Króla Indji, wyraził się o Egipcie, jako o integralnej części Imperium Brytyjskiego, co wywołało zresztą gorące protesty ze strony Rządu i narodu Egipskiego.

Nie podlega jednak wątpliwości, że dzisiaj, gdy Palestyna stała się de facto kolonją Angielską, jak to widać z ogłoszonego niedawno mandatu Brytyjskiego, Rząd Angielski całkiem inaczej zapatrywać się będzie na sprawę niepodległości Egiptu; albowiem Jerozolima w rękach Angielskich jest dostateczną gwarancją bezpieczeństwa kanału Suezkiego, o który Anglikom przedewszystkiem chodzi, aby ewentualna niepodległość Egiptu miała mu w czemkolwiek zagra-

żać. Cała ta sprawa będzie obecnie rozpatrywana w nowo-utworzonej w tym celu departamencie dla Spraw Średniego Wschodu Ministerstwa Kolonii. W tym też celu Churchill udaje się w przyszłym miesiącu do Egiptu, gdzie wszystkie te trzy otwarte sprawy Średniego Wschodu: Egipt, Palestyna i Mezopotamja będą omawiane.

Wszelako należy mieć na uwadze, iż sprawy te stanowią tylko część całokształtu zagadnień kolonialnych, który pod nazwą "Imperial Defence" - obrony Imperium jest dzisiaj pierwszorzędnej wagi problemem Brytyjskim. Chodzi tu bowiem o reorganizację całego Imperium Brytyjskiego na podstawie doświadczeń i nauki Wielkiej Wojny, o określenie wzajemnego stosunku składowych jego części, o skonsolidowanie łączących je więzów, o skoordynowanie ich poszczególnych akcji w razie wspólnego niebezpieczeństwa i przede wszystkim o przejęcie przez Dominja tych ciężarów i zobowiązań, które dzisiaj ciąży wyłącznie na Metropolji, a którym ona poddać już nie jest w stanie/patrz "The Army Quarterly January 1921". Defence of the British Empire"/.

Dyskusja nad obroną Imperium rozpoczęła się w pierwszym dniu otwarcia Parlamentu t.j. 15-go Lutego. Co przede wszystkim rzuca się w oczy to fakt, że wyrazowi "Anglja" coraz bardziej substytuuje się wyraz "Imperium Brytyjskie", a mężowie stanu tutejsi coraz mniej myślą po "Angielsku", a coraz bardziej po "Brytyjsku" i imperjalnie. "They think imperially", jak się wyraża Observer. Problem obrony Imperium otrzyma swe rozstrzygnięcie na konferencji Premierów Dominów, która ma zebrać się w Londynie w Czerwcu r.b.

Konferencja Londyńska. Dzisiaj rozpoczyna się Konferencja Londyńska, która dzielić się będzie na 2 części: 1-ą do 1-go Marca w sprawie Traktatu Sewrskiego i 2-ą od 1-go Marca w sprawie odszkodowań Niemieckich.

Poszczególne państwa reprezentują:

Anglię: Lloyd George i Lord Curzon.

Francję: Briand, Berthelot, Generalny Sekretarz Ministerstwa Spraw Zagranicznych, i hr. de Saint-Aulaire, Ambasador w Londynie.

Poza tem udział biorą: Generał Gouraud, Wysoki Komisarz w Syrii,

Kammerer, zastępca Szefa Departamentu Azjatyckiego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Carteron i Brugère z Gabinetu Prezesa Ministrów, Massigli, sekretarz Konferencji, Chastenot, dr. Chatin, professor Camerlynck, urzędowy tłumacz Najwyższej Rady Międzsojuszniczej, pułkownik Georges ze Sztabu Marszałka Foch'a, specjalista dla spraw Wschodu, i major de Canonge.

Włochy: Hr. Carlo Sforza, Minister Spraw Zagranicznych, i Signor di Martino, Ambasador w Londynie.

Belgię: Jasper, Minister Spraw Zagranicznych, i Thunis, Minister Skarbu.

Japonję: baron Gonsuke Hayashi, Ambasador w Londynie.

Grecję: Kaleropoulos, Prezes Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych.

Turcję/Konstantynopol/: Ahmed Tewfik Pasza, Wielki Wezyr, Reshed Pasza, Poseł w Londynie, i Osman Nizami Pasza, Poseł w Rzymie.

Turcję /Angora/: Bekir Semi Bey, Minister Spraw Zagranicznych, i Jami Bey.

Nadmienić należy, że poza oficjalnem przedstawicielstwem Greckiem pierwszorzędnej wagi rolę odgrywać bez wątpienia będzie Venizelos, który również przybył do Londynu i, choć za kulisami Konferencji, na przebieg jej wielki wpływ niezawodnie wywierać będzie. W znakomitem interview, które pojawiło się na szpaltach Observer'u z dnia 6-go Lutego /załącznik No.3/ Venizelos z nadzwyczajną zręcznością staje na stanowisku patryjoty Greckiego, który zawsze gotów jest służyć swej ojczyźnie, a który na powrót Konstantego zapatruje się z filozoficznym spokojem, jako na przemijający i błahy moment, który w dziejach Grecji minie bez śladu i znaczenia. Jak wielkim i zręcznym politykiem jest Venizelos, o tem świadczy chociażby ta okoliczność, że, jeżeli Anglja tak obstaje za utrzymaniem Traktatu Sewrskiego, to ponieważ dzięki temu, iż Lloyd George do dziś dnia znajduje się pod wpływem Venizelos'a i przez jego oczy patrzy się na sprawy blizkiego Wschodu.

Za kulisami Konferencji również działać będą Bułgarzy w nadziei, iż przy rewizji Traktatu Sewrskiego otrzymają z powrotem Trację a wraz z nią dostęp do Morza Egejskiego.

Co do stanowiska Anglii w sprawie odszkodowań, to jak dotychczas Lloyd George obstaje twardo za postanowieniami konferencji Paryskiej i dnia 18-go Lutego oświadczył w Izbie Gmin, iż Niemcy muszą zapłacić, ile tylko będą mogły /Germany must pay to the limit of her capacity/. W ogóle Lloyd George jest raczej wrogo ku Niemcom usposobiony i z niepokojem patrzy na możliwość przewrotu monarchicznego i ewentualne wznowienie niebezpieczeństwa Niemieckiego. Zdaje on sobie zresztą sprawę, że Francja gotowa jest z orężem w ręku dopominać się należnego jej od Niemców odszkodowania. "France will fight for the reparation" powiedział on ks. Sapieże. Nie podlega też żadnej wątpliwości, że w razie zasadniczych zmian na korzyść Niemców, wprowadzonych w Londynie do postanowień Paryskich, Gabinet Briand'a upadnie i zastąpionym zostanie przez gabinet Poincaré'go który nie zawaha się podjąć ekspedycji zbrojnej wgłąb Niemiec chociażby aż do Berlina dla zmuszenia Niemiec się do spłacenia odszkodowań wojennych. Głównym szermierzem tego planu jest b. Minister Wojny André Lefèvre, a za nim stoi dzisiaj olbrzymia większość opinii publicznej Francuskiej, która doszła już do przekonania, że bez zastosowania siły zbrojnej nie będzie można od Niemiec otrzymać. Jak się wyraził w rozmowie ze mną jeden z oficerów tutejszej Francuskiej Misji Wojskowej : " Nous n'aurons rien sans avoir leur peau. Zaś André Lefèvre powiedział : " Si nous marchons contre L'Allemagne, l'Angleterre gueulera pendant 15 jours, mais le 16-e elle se joindra à nous". Kto zna Anglię, ten zgadza się z tem powiedzeniem najzupełniej.

Dnia 17-go Lutego Parlamentarny Komitet Kongresu Związków Zawodowych i Komitet Wykonawczy Partji Robotniczej w wyniku wspólnej konferencji wydały manifest, protestujący przeciwko decyzjom Paryskim, jako niemożliwym do wykonania przez Niemcy

/załącznik No.4/. Cały manifest trzymany jest w tonie pro - 42

mieckim. Stanowi on odpowiedź tutejszej Lewicy na mowę Birmingham-
ską Lloyd George'a. Znając do jakiego stopnia uzależniona jest
od Labour Party polityka Premjera, można obawiać się zwrotu w
stanowisku Lloyd George'a co do odszkodowań Niemieckich na rozpoczę-
tej dzisiaj Konferencji.

4 załączniki.

/-/ W. Kroczyński
Kontr Admirał W.P.

za zgodność:

Górski

Rotmistrz.